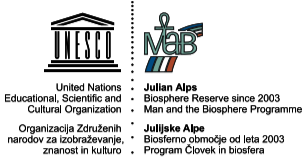

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

ČASOPIS SKUPNOSTI ŠOL **2020/2021**
BIOSFERNEGA OBMOČJA JULIJSKE ALPE

ZA NARAVO, ZA LJUDI –
40 LET TRIGLAVSKEGA
NARODNEGA PARKA

BLIŽNJI BRATJE TRIGLAVSKEGA
NARODNEGA PARKA

POT SKOZI
RAZNOLIKOST

SKUPAJ ZA ALPE –
PODNEBNE
SPREMEMBE

SKUPNOST ŠOL

STOP PLASTIKI

MLADI NADZORNIK

VARNO V GORE

BIODIVERZITETI PRIJAZNI

TRIGLAVSKA ZAKLADNICA

ZA MLADE

SKUPNOST ŠOL

Biosfernega območja Julijske Alpe

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

Veseli smo, da smo preteklo šolsko leto izpeljali skupaj. Bilo je polno izzivov, ki so od vseh nas zahtevali dobro mero iznajdljivosti in drugačnega, širšega pristopa k podajanju in predstavljanju vsebin.

Čeprav je epidemija covid-19 odnesla Belarjeve dneve, poletni tabor in številne naravoslovne delavnice ter naravoslovne dni, smo bili z vami povezani preko Triglavske zakladnice. Verjamo, da ste izkoristili priložnost in čas preživeli s svojimi najbližjimi na kratkih sprehodih po naravi, nekje na samem, kjer ste spoznavali domače koticke Biosfernega območja Julijske Alpe.

2019/
2020

Praznovali smo 1. rojstni dan Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe.

Sodelavci Javnega zavoda Triglavski narodni park smo obiskali vseh 38 šol članic Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe in 7000 učencem predstavili nove pridobitve skupnosti: ob visoki gredi smo spoznali bogastvo življenja v tleh (kar 25 % celotne zemeljske biotske pestrosti se skriva tam!), v spletni platformi Triglavska zakladnica smo rešili kviz in prelistali drugo številko časopisa Triglavskega narodnega parka za mlade.

Vabimo vas, da se nam pridružite v še večjem številu! Prijavite se svojim učiteljicam.

KVIZ NARAVNIH PARKOV SLOVENIJE

Čeprav je reševalce kviza presenetilo, da so se šole zaradi novega virusa zaprle, je kviz kljub vsemu rešilo kar 68 otrok iz OŠ Mojstrana, OŠ Tolmin, OŠ PV Jesenice, OŠ Lesce, OŠ Bled PŠ Ribno, OŠ Bohinj in OŠ Gorje. Bravo!

V šolskem letu 2020/21 bomo raziskovali čudoviti svet dvoživk. Kviz je namenjen učencem od 5. do 7. razreda, lahko pa se ga boste udeležili tudi mlajši ali starejši učenci.

kdaj: oktober 2019

kje: NARAVNI PARK JULIJSKO PREDGORJE, ITALIJA

kdo: dva avtobusa vesele družine učencev iz Osnovne šole Most na Soči, Podružnice Dolenja Trebuša ter Podružnične šole Bohinjska Bela, Podružnice Ljubno in Podružnične šole Blejska Dobrava

kaj: Ta lipa pot, Muzej rezijanskih ljudi, Muzej brusarjev iz Rezije, Zverinice iz Rezije

kdaj: maj 2021

kje: Trenta – Soška pot

kdo: za učence 5. razreda

Skupnosti šol

kaj: BELARJEVI DNEVI

kdaj: oktober 2020

kje: Zelena hiša v Kobaridu

kdo: ravnatelji in vodje podružničnih šol Skupnosti šol ter kolegi iz OE Centrov

kaj: 3. SREČANJE RAVNATELJEV

na temo blaženja podnebnih sprememb in prilagajanje nanje

kdaj: oktober 2020

kje: Kobarid

kdo: 7. razred Osnovne šole Kobarid z Nikom Škrlecem

kaj: NARAVOSLOVNI DAN

kdaj: september 2020

kje: ŠKOCJANSKE JAME

kdo: dva avtobusa vesele družine učencev iz Podružnične šole Ovišje, Osnovne šole Lipnica, Osnovne šole Bovec in Podružnične šole Volče

kaj: k prijateljem v Biosferno območje Kras in porečje Reke

kdaj: september 2020
kje: Kranjska Gora - Krnica
kdo: 9. razred Osnovne šole Kranjska Gora z Nikom Škrlecem
kaj: NARAVOSLOVNI DAN

kdaj: oktober 2020
kje: Narodni park Visoke Ture
kdo: strokovni kader osnovnih šol
kaj: STROKOVNA EKSKURZIJA

kdaj: poletje 2021
kje: Pokljuka
kdo: za učence od 6. do 9. razreda
kaj: TABOR ZA UČENCE SKUPNOSTI ŠOL – več na Triglavski zakladnici

kdaj: marec 2020
kje: Stara Fužina, Center Triglavskega narodnega parka v Bohinju
kdo: ravnatelji in vodje podružničnih šol Skupnosti šol ter kolegi iz centrov šolskih in obšolskih dejavnosti
kaj: 2. SREČANJE RAVNATELJEV na temo ukinitve plastike za enkratno uporabo v osnovnih šolah

kdaj: oktober 2020
kje: čez Rebro proti vasi Ravne
kdo: 8. razred Osnovne šole Bohinjska Bistrica z Nikom Škrlecem
kaj: NARAVOSLOVNI DAN

Hvala vsem, ki z nami delite svoje zgodbe in fotografije!

VISOKA GREDA Podbrdo

VISOKA GREDA Srednja vas

2020/2021 BREZPLAČNO

ZA VSE ČLANICE SKUPNOSTI ŠOL

2. rojstni dan Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe

2019 VISOKA GREDA

2020 SLIVA

2021 ☺

MLADI NADZORNIK
 za učence od 7. do 9. razreda
 več na strani 6.

ASTRONOMSKE DELAVNICE
 za učence od 6. do 9. razreda
 od januarja do marca 2021
 več na Triglavski zakladnici

VELIKI JESENSKI DOGODEK

Jesen 2020 smo vas namesto individualnih obiskov na posameznih šolah raje povezali kar preko spleta.
Pomagal nam je tudi Nik Škrlec.

Razstava SKUPAJ ZA ALPE
 Poučna razstava o podnebnih spremembah, ki bo obiskala vse šole.

BREZPLAČNE DELAVNICE
 za otroke šol članic SKUPNOSTI ŠOL

REPUBLIKA SLOVENIJA
 MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

ZA NARAVO, ZA LJUDI

40 let Triglavskega narodnega parka

Janez Bizjak

TRIGLAVSKI NARODNI PARK – ZA NARAVO IN ZA LJUDI

Kaj je narodni park in od kdaj?

Pod imenom narodni park (NP) države in narodi varujejo najlepša in najvrednejša območja neokrnjene narave. Takih krajev je vedno manj, želja po obiskovanju in doživljanju zadnjih ostankov prvobitne narave pa vedno več. Narave ni ustvaril človek. Človeku je narava podarjena. Zato ni naša; naša je samo možnost, da živimo v njej kot njen sestavni del. Prvinska narava je zaklad, ki ima neskončno vrednost. Vsak zaklad pa je treba varovati.

V zavarovani naravi smo obiskovalci samo gostje in povabljeni, da živo in neživo naravo spoznavamo spoštljivo do vseh rastlin in živali, da se iz narave učimo, jo doživljamo in pomagamo varovati, tako da jo pustimo pri miru in je ne spreminjamo ali uničujemo. V njej ničesar ne puščajmo, iz nje pa odnašajmo samo lepa doživetja. Idejo, kako zavarovati nedotaknjeno naravo pred človekovimi posegi in spreminjanjem, so najprej uresničili v Združenih državah Amerike (ZDA) leta 1872. Takrat je njihov kongres sprejel zakon, da se očarljiva narava na območju Yellowstone zavaruje pred vsakršnim izkoriščanjem ali kot so zapisali »za dobrobit, potrebe in veselje vseh državljanov ZDA«. Ker je zavarovano območje postalo državna last in zato pripadalo vsem državljanom, celotnemu narodu oz. naciji, je dobilo ime nacionalni oz. narodni park, Yellowstone pa prvi NP na svetu. Ideja o NP se je iz ZDA hitro širila po vsem svetu. V Evropi je prvi NP razglasila Švedska, v Alpah pa leta 1914 Švica.

Tudi v Sloveniji nismo zaostajali. Morda je pobudnike za zavarovanje dela Julijskih Alp navdihnila legenda o Zlatorogu in čudežnih rajskih vrtovih pod Triglavom. Pobuda dr. Albina Belarja iz leta 1908 žal ni bila uresničena, prvo zavarovanje pa sega v leto 1924, ko je bil v Dolini Triglavskih jezer razglašen **Alpski varstveni park**, leta 1961 pa prvi **Triglavski narodni park**. Leta 1981 je Zakon o Triglavskem narodnem parku razširil zavarovano območje parka na skoraj celotne Julijske Alpe.

Triglavski narodni park je edini narodni park v Sloveniji, naše skupno bogastvo, skupna last in skupna odgovornost. Imenuje se po Triglavu (2.864 m), najvišji gori in simbolu Republike Slovenije. Spada med največje narodne parke v Alpah, diploma Sveta Evrope ga v letu 2004 uvršča med najlepše parke v Evropi.

Triglavski narodni park je mozaik naravnih in krajinskih posebnosti: gorski grebeni z ošiljenimi vrhovi, navpične stene, globoko vrezane doline, težko dostopne soteske, divje vode, mešani gozdovi, izjemna pestrost alpskega cvetja, visokogorski kras, zavidljivo visoka biotska raznovrstnost in življenjski prostor za tisoče vrst rastlinskega in živalskega sveta. Triglavske vode odtekajo po Soči v Jadransko morje in po Savi v Črno morje. Ta evropska razvodnica med Sredozemljem in Črnim morjem je v Triglavskem narodnem parku tudi meja dveh stavbnih kultur: kulture kamna na južni strani Julijskih Alp in kulture lesa na severni strani.

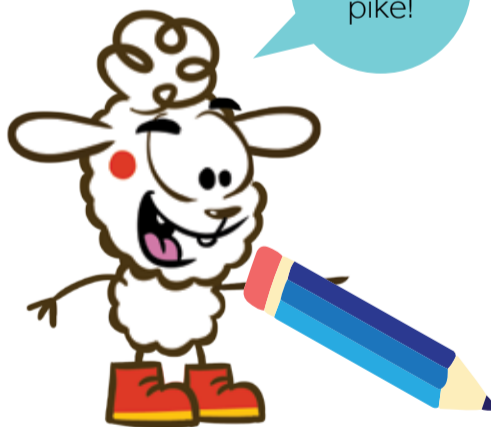
Leto 2021 bo leto obletic: 60 let od prvega uradnega imenovanja Triglavski narodni park in 40 let od razglasitve prvega zakona o Triglavskem narodnem parku.

VSE NAJBOLJŠE 40 LET

Ne pozabimo,
da smo v domovanju
gamsa, kozoroga,
planinskega orla in
na rastiščih planike,
triglavske rože in
zoisove zvončice
vendarle samo
gostje!

Poveži
pike!

Samci alpskega kozoroga imajo dolge, sabljasto ukrivljene roge. Zaradi prepričanja, da imajo kozorogovi rogovi zdravilne lastnosti, so bili v 16. stoletju skoraj iztrebljeni. Preživeli so samo še na območju NP Gran Paradisa v Italiji, zato so vsi današnji kozorogi v Alpah potomci teh živali.

Na območju Triglavskega narodnega parka se je naseljevanje začelo leta 1964, najprej na območju Zadnjice v Trenti.

POT SKOZI RAZNOLIKOST

Pohodniška pot Juliana

Sprehodi se po Juliani mimo šol, ki so članice Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe.

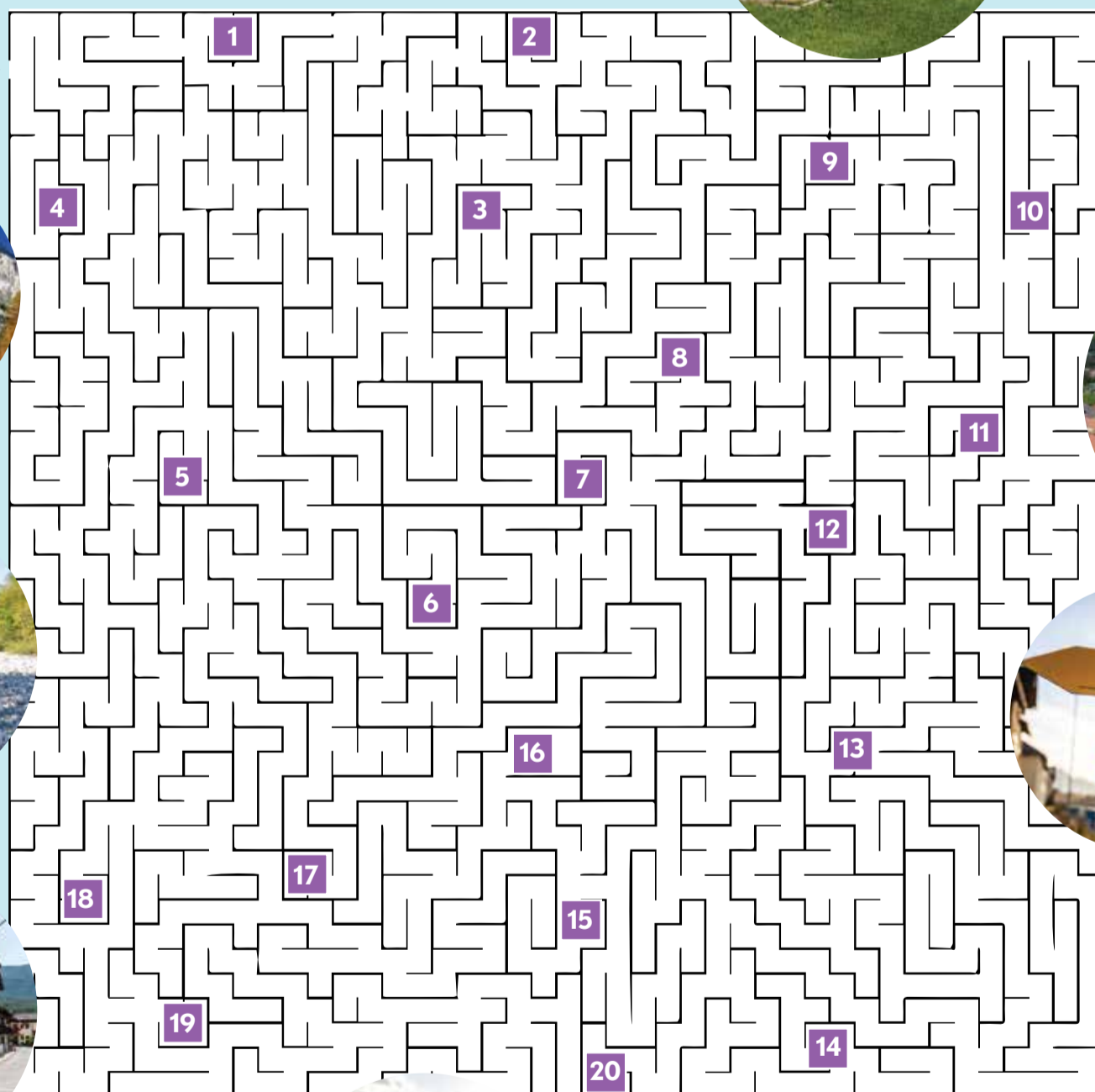
Pohodniška pot Juliana je daljinska pot dolga 330 kilometrov in razdeljena na 20 etap. Tiste, ki se odpravijo po njej, navduši s svojimi mnogimi obrazi in raznolikostjo, ki jo srečujejo ob razgledih na visoke vrhove osrčja Julijskih Alp, Triglavskega narodnega parka in vse do daljnih pogledov do morja.

Pot vodi iz Kranjske Gore vzdolž reke Save Dolinke proti vzhodu, kar trikrat se dvigne v sončne Karavanke in se šele v Radovljici, kulturni prestolnici Julijskih Alp, obrne nazaj na zahod in se prek Bleda vzpne v nedrje gora, na Pokljuko in od tam v Bohinj. Iz Bohinja po starih poteh prekorači hribovito prepreko, ki gorenjski del Julijskih Alp loči od podnebno milejšega primorskega, ki je zaznamovan najprej z Baško grapo in nato vse do Bovca s smaragdno Sočo. V zadnjem delu kroga pohodniška pot Juliana skozi Log pod Mangartom in čez Predel poišče prehod na italijansko stran Julijcev. Prek Trbiža in Rateč sklene krog v Kranjski Gori. Vendar se pohodniška pot Juliana s tem še ne zaključi. Letos se je pot podaljšala vse do Solkana. Nove etape so se priključile v bližini najjužnejše točke Triglavskega narodnega parka pri Tolminu.

- 1 Osnovna šola Josipa Vandota Kranjska Gora
- 2 Osnovna šola 16. decembra Mojstrana
- 3 Osnovna šola Toneta Čufarja Jesenice
- 4 Osnovna šola Prežihovega Voranca Jesenice
- 5 Osnovna šola Poldeta Stražišarja Jesenice
- 6 Osnovna šola Koroška Bela Jesenice Podružnica Blejska Dobrava
- 7 Osnovna šola Žirovnica Podružnica Begunje
- 8 Osnovna šola F. S. Finžgarja Lesce Podružnica Begunje
- 9 Osnovna šola Antona Janše Radovljica
- 10 Osnovna šola Antona Tomaža Linhartaradovljica Podružnica Mošnje Podružnica Ljubno
- 11 Osnovna šola Staneta Žagarja Lipnica Podružnica Ovsice
- 12 Osnovna šola Gorje
- 13 Osnovna šola prof. dr. Josipa Plemlja Bled Podružnična šola Bohinjska Bela Podružnična šola Ribno
- 15 Osnovna šola dr. Janeza Mencingerja Bohinjska Bistrica Podružnica Srednja vas
- 16 Osnovna šola Simona Kosa Podbrdo
- 17 Osnovna šola Dušana Muniha Most na Soči Podružnica Podmelec Podružnica Dolenja Trebuša Podružnica Šentviška Gora
- 18 Osnovna šola Franceta Bevka Tolmin Podružnična šola za izobraževanje in usposabljanje otrok s posebnimi potrebami v Tolminu Podružnica Anton Majnik Volče Podružnica Kamno
- 19 Osnovna šola Simona Gregorčiča Kobarid Podružnica Drežnica Podružnica Smast Podružnica Breginj
- 20 Osnovna šola Bovec Podružnična šola Soča Podružnična šola Žaga

ZAČETEK ▶

Pot poteka v bližini tvojega domačega kraja, celo blizu tvoje šole!

NOVA RISANKA

POT SKOZI RAZNOLIKOST - Pot Juliana tudi na Triglavski zakladnici

TRIGLAVSKA ZAKLADNICA

Iz življenja naravovarstvenega **NADZORNIKA**

Aleš Zadnikar, naravovarstveni nadzornik v Bohinju

UJETI MUFLON

Ne tako dolgo nazaj se je po širnih gozdovih Pokljuke zadrževalo lepo število muflonov. Mufloni so bili v Julijske Alpe umetno naseljeni in niso avtohtona vrsta, a so se privadili na pokrajino in bila jim je všeč. V poletnih mesecih so si svoja stanišča poiskali v višjih legah, kjer se niso pustili motiti niti planincem. Pozimi so se spustili v nižje predele, ker so vedeli, da jim lovci skrbno zalagajo krmišča s senom in drugimi priboljški.

Za eno od zimskih krmišč sem skrbel tudi sam. Jeseni, ko še ni bilo snega, smo z lovci pripeljali veliko količino sena in založili senik, zalogo za krmišče. Na zunanji strani senika so bile jasli in vsak teden sem prihajal h krmišču, da bi preveril zalogo v jasliah in jih po potrebi napolnil. Ob manjši količini snega tudi mufloni niso imeli potrebe, da bi vsak dan obiskovali krmišče. Bilo pa je sredi zime in zapadlo je veliko snega. Ker se z avtom nisem mogel pripeljati v bližino krmišča, sem moral iz doline kar peš. Višje kot sem se vzpenjal, več je bilo snega, hoja pa je bila naporna, saj se je udiral skoraj do pasu. Po uri in pol naporne hoje sem bil že v bližini krmišča, nikjer pa nobene sledi o muflonih.

Še preden sem lahko zagledal krmišče, ki se je mojemu pogledu skrivalo za gostim smrečjem, povešenim pod težkim snegom, sem naenkrat zaslišal ropot. Mislil sem si, da so pri krmišču mufloni in sem pohitel še zadnjih nekaj korakov do krmišča. Takoj sem videl, da muflonov ni in se vprašal, kaj bi bil lahko ropot, ki sem ga slišal. Stopil sem do jasli in pogledaj, v seniku zagledal odraslega ovna muflona: »Kako si pa ti prišel noter?« Zaradi velike količine snega je muflon pri zgornjem delu vrat, kjer je bila špranja, vtaknil glavo v senik in je zaradi velikih rogov ni mogel izvleči. Ni mu preostalo nič drugega, kot da se požene naprej v past. Kljub veliki količini hrane v seniku bi zaradi pomanjkanja vode, ki jo dobi v naravi, muflon lahko poginil. Imel je srečo, da sem prav takrat obiskal krmišče, odmetal sneg izpred vrat in vrata previdno odprl. V tistem trenutku se je muflon kot strela pognal iz senika in izginil v prostranstvo gozdov.

Gorazd Kutin, naravovarstveni nadzornik v Posočju

NEPRIČAKOVANO SREČANJE

Bilo je suho in vroče poletje v dolini reke Tolminke. Nedolgo pred tem je prav tukaj močan potres precej zrahljal stene in vrhove gora. Kljub temu sem se odpravil preverit, ali so skalni podori poškodovali tudi vhod v največjo jamo na tem območju – Pološko jamo. Bliže vhodu v jamo sem bil, večje je bilo moje strahospoštovanje do narave, ki je bila v tistem času še bolj nepredvidljiva.

Zadnjih 20 metrov sem moral preplezati manjšo steno in že sem se znašel pred velikim vhodom v jamo. Občudoval sem njeno velikost, ko se je iz jame nenadoma zaslišalo glasno ropotanje. Prepričan sem bil, da je to potres in da se bo vsak čas prikotilo kameenje in me zasulo. Teh nekaj sekund je bilo strašnih. Tedaj pa se je naravnost iz teme, le kakšne tri metre od mene prikazal – gams. Oba prestrašena sva se gledala, kot da vidiva prikazen – hudiča. Gams je nekaj časa stal, nato pa tik ob meni stekel iz jame. Ko sem si kasneje ogledal notranjost jame, sem opazil ležišče in veliko iztrebkov, kar mi je dalo vedeti, da si je gamsji kozel v poletni vročini tam našel začasno prebivališče. Čez dan je počival v hladni jami, proti večeru pa odšel na pašo v bližnjo okolico.

Vsekakor zanimivo srečanje. Ne spomnim se, da bi se še kdaj v času svoje službe naravovarstvenega nadzornika v Triglavskem narodnem parku tako prestrašil.

Ali veš, da se starejši gamsji samci – kozli poleti ločijo od tropa in večinoma preživijo kot samotarji.

Si po naravi raziskovalec/-ka? Ti v naravi zaigra srce? Rad/-a preživljaš čas v zelenih gozdovih, blizu visokih gora in odkrivaš nove stvari, spoznaš nove kraje in ljudi? Kdaj zaideš z asfaltne ceste na samotno stezico, ker si želiš opazovati živali, ki jih sicer ne srečuješ prav pogosto? Te zanima zakaj izginja ledenik, katere cvetlice je težje najti in zakaj jih želimo obvarovati? Kako poskrbeti, da bodo tudi ljudje za nami še vedno videli enako naravo, kot jo gledaš ti? Si želiš z naravo živeti, se o njej izkustveno učiti in zanjo v prihodnosti tudi skrbeti? Si želiš spoznati vrstnike, s katerimi boš lahko delil/-a nove dogodivščine in pridobival/-a izkušnje na področju varovanja Triglavskega narodnega parka?

Potem si ravno ti tisti/-a ki bi se moral/-a vključiti v program Mladi nadzornik!

POSTANI MLADI NADZORNIK

V krajšem pismu opiši najbolj nepozaben dogodek, ki se ti je pripetil v naravi, v Triglavskem narodnem parku ali njegovi neposredni okolici. Pismo pošlji na elektronski naslov mladi.nadzornik@tnp.gov.si do vključno 10. novembra 2020.

Na podlagi prejetih pism bomo izbrali 15 nadobudnežev in jih povabili, da se nam pridružijo v program Mladi nadzornik in skupaj z nami odkrivali naravne vrednote in kulturno dediščino Triglavskega narodnega parka.

Program je namenjen učencem Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe, ki obiskujejo 7., 8. ali 9. razred.

Če boš izbran, se vidimo na uvodnem srečanju že novembra 2020!

Med letom bomo izvedli od tri do pet srečanj ob sobotah in v času počitnic.

Več tudi na Triglavski zakladnici.

POJDI Z NAMI

Skupaj za Alpe

PODNEBNE SPREMEMBE

Podnebnje planeta se v geološkem času nenehno spreminja, saj svetovna povprečna temperatura zelo niha. Trenutno se segrevanje dogaja hitreje kot kadarkoli prej. Postalo je jasno, da je večino tega segrevanja povzročilo človeštvo z izpuščanjem plinov, ki ujamejo toploto v Zemljino ozračje (toplogredni plini). To počnemo z uporabo fosilnih goriv (premog, nafta, zemeljski plin), kmetijstvom, neprimerno rabo zemljišč ter drugimi dejavnostmi, ki so del našega sodobnega življenja.

Podnebne spremembe ne povzročajo le naraščanja temperature, zaradi njih se soočamo z vse večjimi ekstremnimi vremenskimi pojavi (poplave, ...). Taljenje ledu dviga morsko gladino, spreminjajo se pogoji za življenje rastlin in živali in še veliko je sprememb, ki jih na prvi pogled ne opazimo, a vplivajo na vse življenje na Zemlji.

Podnebne spremembe so se v Alpah pojavile hitreje kot drugje po Evropi: od konca 19. stoletja (v približno 120 letih) se je povprečna temperatura povišala za skoraj 2 °C, kar je dvakrat več od povprečja na severni zemeljski polobli. Ledeniki izginjajo z veliko hitrostjo, alpske rastline in živali pa hitro izgubljajo svoja življenjska okolja.

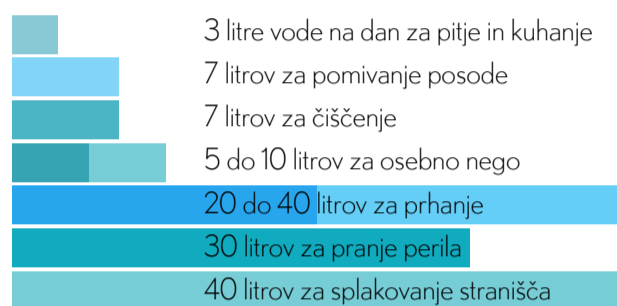
VODA V ALPAH

Alpe so znane kot glavni vir pitne vode za Evropo.

Zaradi toplejših zim je v zimskem času vedno manj snega in vedno več deževja. Manjše količine snega in taljenje ledenikov povzročajo manjše skladiščenje vode. Sušna obdobja poleti so vedno pogostejša.

Z vodo je treba skrbno upravljati: v kmetijstvu, pri proizvodnji vodne energije, v turizmu (tudi za umetno zasneževanje), v gospodinjstvih ...

Povprečna oseba porabi:

Poskus: Ko se boš prhal, zamaši kopalno kad. Koliko vode si porabil? Če bi moral vodo prinesiti iz vodnjaka tako kot včasih, koliko vedrov bi je moral prinesiti?

Kaj lahko storiš ti?

- **Varčuj z vodo.**

Doma vodo ponovno uporabi - recikliraj. Kdor ima vrt, naj zbira deževnico in z njo zaliva rože. Tako ne troši pitne vode. Zapri vodo, medtem ko si umivaš zobe. Prhaj se namesto kopanja v kadi. Medtem ko se namiliš, zapri vodo. Prhaj se manj kot 5 minut. Pomivaj posodo v koritu in ne pod tekočo vodo. Pomivalni stroj vklopi šele, ko bo res poln.

- **Razmisli o nevidni vodi.** Ali veš, da porablamo vodo, ne da bi to opazili? Samo za izdelavo ene majice se porabi 4.100 litrov vode, za izdelavo kolesa 5.000 litrov, za računalnik pa kar 20.000 litrov. Nič ni narobe, če oblečeš majico, ki jo je že nosil starejši brat ali če si kolo dobil od sorodnika, ker ga ta ne potrebuje več. Veliko stvari je mogoče popraviti in jih ponovno uporabiti - ter s tem celo varčevati z vodo!

V okviru projekta VrH Julijcev bomo na številnih pašnih planinah obnovili kale za napajanje živine v času poletne paše.

Neznane besede

TRAJNOSTEN:

tisti, ki z namenom dolgoročnega ohranjanja čim manj obremenjuje okolje in razpoložljive naravne vire.

TOPLOGREDNI PLINI:

plini, ki povzročajo učinek tople grede v Zemljinem ozračju - vpijajo del sončevega sevanja in segrevajo zrak. Zmerna količina toplogrednih plinov v ozračju je koristna, saj bi bila brez njih temperatura na površju le okoli -18 °C, namesto sedanjih +15 °C povprečne temperature. Če jih je preveč, se ozračje pretirano segreva, kar vodi v podnebne spremembe. Najpogostejši toplogredni plini so vodna para, ogljikov dioksid, metan, dušikov oksid in ozon.

KMETIJSTVO

Suše in drugi skrajni vremenski pojavi, širjenje gozdov in zmanjšana možnost napovedi vremenskih pojavov že vplivajo na hribovsko kmetijstvo. Po drugi strani pa spremenjene podnebne razmere omogočajo pridelavo pridelkov, ki so bolj toploljubni. Lokalno pridelana hrana prispeva k zmanjšanju emisij zaradi prevoza hrane od daleč.

Kaj lahko storiš ti?

- Vsak dan konča veliko hrane v smeteh. Preden kaj kupiš, razmisli, kaj imaš še doma! Preden hrano zavržeš, razmisli, ali lahko ustvariš novo jed. Po nakupih se odpravi z nakupovalnim seznamom.
- Ali veš, kako dolgo pot je prepotovala tvoja hrana? Če je mogoče, izberi lokalno pridelano ali slovensko zelenjavo, sadje, mlečne izdelke in meso.
- Izberi ekološko pridelano sadje in zelenjavo - tudi če ni bleščeče in popolno, je ekološko pridelano jabolko veliko bolj zdravo zate in ne škoduje pestremu rastlinskemu in živalskemu svetu.

GOZDOVI

Zaradi zaraščanja obdelovalnih površin je pokritost z gozdovi v Alpah vedno večja. Zaradi podnebnih sprememb pa so gozdovi vedno bolj podvrženi suši in drugim ekstremnim vremenskimi pojavom, kot so vetrolomi in gozdni požari. Oslabela ali poškodovana drevesa so veliko bolj izpostavljeni škodljivcem (podlubnik - lubadar).

Gozdovi ogljikov dioksid pretvarjajo v kisik, dajejo dom in hrano mnogim živim bitjem. So vir lesa za gradbeništvo, obnovljiv vir energije, hkrati pa nudijo naravno zaščito pred plazovi, poplavami in drugimi naravnimi nesrečami, saj s koreninami utrjujejo tla.

Ali veš, da se v vsakem listu papirja skriva del drevesa?

Kaj lahko storiš ti?

- Razmisli, kaj natisneš.
- Pri tiskanju in kopiranju vedno uporabi obe strani lista.
- Enostransko potiskan papir lahko uporabiš kot papir za risanje.
- Uporabljal recikliran papir, ki je narejen iz starega papirja.
- Papir oddaj v papirni akciji.
- Posadi drevo!
- V gozdu hodi po označenih poteh, tako ne poškoduješ rastlin ali motiš živali.

NARAVNE NESREČE

Naravne nesreče so bile vedno prisotne v alpskem prostoru: snežni in zemeljski plazovi, poplave, gozdni požari itd. Najpogostejše naravne nesreče, ki so posledica podnebnih sprememb v Sloveniji, so predvsem poplave, neurja s točo in suša. Predvsem pri urejanju prostora je treba posvetiti večjo pozornost možnosti za naravne nesreče zaradi nepredvidljivih vremenskih dogodkov, ki so zaradi podnebnih sprememb pogostejši.

BIOTSKA RAZNOVRSTNOST

Do danes je globalno segrevanje brez dvoma že vplivalo na geografsko porazdelitev vrst ter na čas parjenja, selitev, cvetenje ...

Mnogo živalskih in rastlinskih vrst je prilagojenih ekstremnim razmeram v alpskem svetu. Z višanjem temperatur se mnoge vrste selijo v višje lege, kar pomeni spremembo življenjskega prostora. Bolj tekmovalne vrste, ki so se priselile iz nižin, lahko izrinejo tiste, ki so manj tekmovalne ali se na nove razmere počasneje prilagajajo.

Belka v naših krajih živi nad zgornjo gozdno mejo, na visokogorskih travnikih, vse do vrhov gora. Zanj je značilna izrazita prilagoditev na življenjsko okolje (sneg), saj se samec in samica pozimi obarvata v belo.

Zaradi podnebnih sprememb se snežna odeja tudi v visokogorju ne obdrži čez vso zimo. Belka pa se še vedno obarva belo.

Tako je na sivih skalah in temnih zaplatah suhega rastlinja veliko bolj izpostavljena.

Sodelavci Triglavskega narodnega parka bomo okviru projekta VrH Julijcev belki pomagali, tako da bomo v času njene gnezditve varovali gnezda.

Kaj lahko storiš ti?

- V naravi bodi spoštljiv obiskovalec - tu je dom rastlin in živali, ki potrebujejo mir.
- Psa na sprehodu v naravi priveži na vrstico.
- Ne odlagaj smeti v naravi - še bolje, če jih opaziš, jih poberi in odvrzi v najbližji koš za smeti.
- Spoštuj pravila obnašanja na zaščitene območjih.

Vse hitrejšje širjenje tujerodnih vrst krojijo tudi podnebne spremembe. Spremembe se kažejo v toplejšem ozračju, spremenjenih padavinskih režimih in pogostejših ekstremnih pojavih, kot so vetrolomi, žledolomi, poplave in suše. Zaradi drugačnih ekoloških razmer se lahko tujerodne vrste v novem okolju še hitreje razširijo, postanejo invazivne in izrinejo domorodne vrste. Za uspešno preprečevanje širjenja teh vrst je najboljša preventiva ozaveščanje in izobraževanje.

Na Triglavski zakladnici si lahko ogledaš animirani film, ki na zabaven način predstavi tujerodne vrste in njihov vpliv na okolico.

PROMET

Promet je največji vir izpustov toplogrednih plinov v Evropi. Poleg rabe avtomobila ima v Alpah velik vpliv tudi tranzitni promet. Prevažanje blaga povzroča koncentracijo izpušnih plinov vzdolž glavnih cestnih osi.

Vsi lahko prispevamo k okolju prijazni mobilnosti.

Kaj lahko storiš ti?

- Si se že udeležil akcije umirjanja prometa, ko se po alpskih dolinah lahko voziš z javnimi prevoznimi sredstvi? V Julijskih Alpah je kar nekaj možnosti, da se do izhodišča svoje planinske poti ali v doline odpraviš z javnim prevozom. Preveri vozne rede vlaka, avtovlaka in avtobusov. Svojo pot lahko kombiniraš s kolesom, v Bohinju pa se na drugo stran jezera pelješ s turistično ladjo.
- Če se na izlet, v šolo ali na drugo pristočasno dejavnost naslednjič odpraviš peš, s kolesom ali pa z javnim prevoznim sredstvom, ne narediš usluge le svojemu zdravju, temveč tudi okolju.

Več o podnebnih spremembah na www.triglavskazakladnica.si.

TURIZEM

Turizem je v Alpah zelo močna gospodarska panoga, ki se poleg gostinske ponudbe in dejavnosti turističnih agencij navezuje tudi na naravne lepote in znamenitosti. Z množičnim obiskovanjem, gradnjo infrastrukture (ceste, parkirišča) in z nadelavo pohodniških ali gorniških poti človek posega v naravno okolje in tako prispeva k podnebnim spremembam predvsem na račun prometa. Turizem v povezavi s prometom po eni strani prispeva k izpustom toplogrednih plinov, ki so vzrok za podnebne spremembe, po drugi strani pa bo te spremembe tudi močno občutil. Nekatera smučišča so pozimi že brez snežne odeje.

Kaj lahko storiš ti?

- S starši načrtujte počitnice tako, da se boste na pot odpravili z javnim prometom ali pa vsaj v kraju bivanja avto pustite na parkirišču in se po kraju in njegovi okolici premikajte z javnim prometom, s kolesom ali peš.
- Tudi ko nisi doma, se izogibaj uporabi plastike za enkratno uporabo (plastični kozarčki, slamice, plastični krožniki in pribor).
- Pozanimaj se, ali je v kraju, kjer si na počitnicah, voda iz pipe pitna, in se izogni kupovanju vode v plastenkah.

GRADNJA STAVB IN UREJANJE PROSTORA

Alpe imajo bogato tradicijo učinkovitega umeščanja stavb in naselij v okolje in kar največje uporabe lokalnih naravnih materialov za gradnjo. Zaradi sodobnega življenjskega sloga, pri katerem si želimo udobje (toplo bivališče pozimi, hladno poleti, električne naprave), velikokrat uporabljamo neprimerne (netrajnostne) sisteme ogrevanja, klimatske naprave in podobno.

Izolacija je pomembna tudi pri gradnji novih hiš. Ostrešje izoliramo s stekleno volno, vrata in okna imajo dvojno steklo (vmes je zrak ali drug plin), zidove pa obložimo na primer s stiroporom. Tako se notranost hiše poleti ne segreje preveč in pozimi preveč ne ohladi. Prihranimo tudi veliko energije – poleti za ohlajanje, pozimi za ogrevanje.

Ali veš, kako mraz prenašajo živali in kako se zavarujejo pred njim? Tudi kožuh, maščoba in perje so dobri izolatorji.

PROIZVODNJA ENERGIJE

Izgorevanje fosilnih goriv, kot so nafta, zemeljski plin ali premog za proizvodnjo energije, je eden glavnih vzrokov za podnebne spremembe. Približno dve tretjini globalnih izpustov toplogrednih plinov sta povezani z izgorevanjem fosilnih goriv za pridobivanje energije, potrebne za ogrevanje, električno energijo, promet in industrijo.

Kaj lahko storiš ti?

- Namesto da čepiš doma, igraš igrice ali gledaš televizijo, se raje odpravi na sprehod v naravo.
- Opazuj, kdo pri vas doma po nepotrebem troši elektriko? Zmanjšaj porabo elektrike v svojem gospodinjstvu (luči, računalniki, pralni stroj, televizor, igralna konzola)!

Vplivi podnebnih sprememb so raznoliki v različnih delih Alp, vendar se ne ustavijo ob državnih mejah. Zato so alpske države (Avstrija, Francija, Italija, Liechtenstein, Monako, Nemčija, Slovenija in Švica) ter Evropska unija sklenile mednarodno pogodbo, Alpsko konvencijo, z namenom skupnega varovanja Alp in spodbujanja trajnostnega razvoja. Ena izmed glavnih tem, ki jo obravnava konvencija, so tudi podnebne spremembe: njihovo blaženje in prilagajanje nanje.

Javni zavod Triglavski narodni park je v letu 2020 vključen v projekt Skupaj za Alpe z vsebinami za ozaveščanje o prilagajanju in blaženju podnebnih sprememb in pomenu ohranjanja biotske raznovrstnosti.

STOP PLASTIKI za enkratno uporabo

Uporaba plastične embalaže na vsakem koraku je postala velik okoljevarstveni problem in ravno šole članice Skupnosti šol Biosfernega območja Julijske Alpe so izkazale interes, da v čim večji možni meri odpravijo oziroma zmanjšajo uporabo plastike in embalaže za enkratno uporabo.

Na OŠ Bled so se v šolskem letu 2018/19 odločili, da bodo zmanjšali oziroma ukinili plastiko za enkratno uporabo v šolski kuhinji in pri šolskem delu nasploh. Poziv so oblikovali učenci in ga preko šolskega parlamenta razširili med sošolce. Bili so zelo uspešni, saj ocenjujejo, da so s svojo akcijo prihranili 0,5 tone plastične embalaže za enkratno uporabo.

Plastična embalaža največkrat postane odpadke. Koga zanimajo odpadki? Kako nastanejo, kam potujejo, kje se kopičijo, kako dolgo traja, da izginejo? Ali pa mislimo, da se nam z odpadki ni treba ukvarjati?

Zgodba z odpadki se ne konča pri tem, ko jih odvržemo v zabojnik. Pravzaprav se tam šele dobro začne. Če odpadke skrbno ločujemo, lahko koristne surovine vrnemo v ponovno uporabo. Tako varčujemo z energijo in ohranjamo naravne vire.

Najboljša rešitev pa ni samo pravilno ločevanje in zbiranje odpadkov, ki bodo mogoče recikrirani, mogoče pa ne. Najboljša rešitev je, da proizvedemo 0 odpadkov!

Prihodnost varovanja okolja je tudi v tvojih rokah. K varovanju okolja lahko prispevamo vsi!

KAJ LAHKO STORIM?

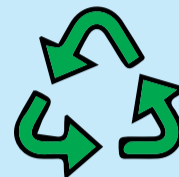
Ne uporabljam **slamic** pri pitju pijač - tudi v gostinskih lokalih lahko zaprosiš, da ti pijačo postrežejo brez slamic.

Odvečna **oblačila**, knjige in igrače podarim.

Uporabljam **svojo steklenico** za vodo in ne kupujem ustekleničene vode - v Sloveniji imamo veliko srečo, da lahko pijemo vodo iz pipe - poskrbimo, da tako tudi ostane.

Stvari **ponovno uporabim** ali pa jim z malo ustvarjalnosti dam drug namen.

S sabo vzamem **svojo skodelico ali kozarček**, da se izognem plastičnim kozarčkom za enkratno uporabo.

Stvari, ki se pokvari, najprej poskusim **popraviti** (ali jih nesem mojstru, ki to zna), preden jih zavržem.

V trgovino grem **s svojo vrečko**, nahrbtnikom, škatlo - tudi zelenjavo lahko stehtam in iz trgovine odnesem v svoji vrečki iz blaga.

Pazim na svoje **igrače**, da se ne poškodujejo in ne kupujem novih.

Nakupujem **na tržnici ali pri kmetu**, ki mi lahko mlečne izdelke in podobno zapakira v embalažo, ki jo prinesem s sabo.

S starši **doma pečem slaščice** in ne kupujem sladkarij v trgovini.

V kopalnici šampone in mila v plastenkah zamenjam za trda mila (izdelam jih lahko tudi sam).

Za rojstni dan si zaželim **avanture** in ne igrač.

Kupujem le to, kar **potrebujem**.

Ozaveščam druge o zmanjševanju odpadkov.

Ali veš, da povoskan karton za mleko razpada kar tri mesece?

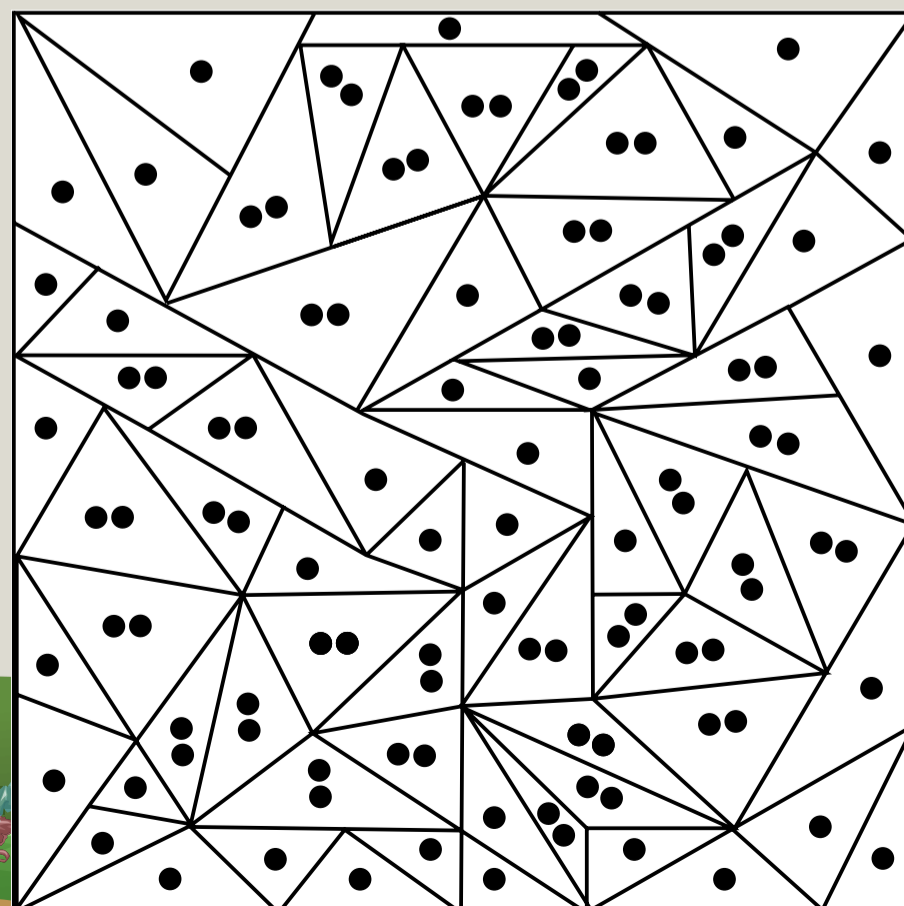
Ali veš, da plastični kozarec razpada 50 let?

Ali veš, da ostanki kuhane hrane, kot so kosti, maščobe in ostanki jedilnega olja, ne sodijo na kompost, saj se ne razgradijo? Kostni sodijo med preostale odpadke, maščobe in ostanki jedilnega olja pa med nevarne odpadke.

Ali veš, da od vsega sadja v smeteh največkrat pristane banana?

Danes je na tržišču mnogo izdelkov, ki so manj škodljivi za okolje oziroma so do okolja prijaznejši od drugih. Če je izdelek označen z ekološkim znakom, ga vedno lahko odložimo v zabojnike za ločeno zbiranje odpadkov. Najbolj pogost znak je **Mobiusova zanka**, ki se pojavlja v različnih oblikah in pomeni, da se izdelek ali embalaža lahko predela oziroma označuje izdelek, ki je že izdelan iz recikliranih materialov. Vsak krak predstavlja del verige recikliranja: zbiranje, predelava v nov izdelek in nakup izdelka iz reciklata.

Pobarvaj polja in dobil boš Mobiusovo zanko. Polja z eno piko pobarvaj z rumeno, polja z dvema pikama pa z zeleno.

BIODIVERZITETI PRIJAZNI

Vrt, visoka greda, sliva in podnebne spremembe

VISOKA GREDA

V preteklem šolskem letu je vsaka šola članica Skupnosti šol dobila visoko gredo. Njena vsebina se je posedla, zato jo bo potrebno do vrha napolniti s humusom iz kompostnika.

Ste že ugotovili, katere rastline lahko posejete jeseni?

Mame vam bodo z veseljem svetovale, zato ob naslednji priložnosti le povprašajte, kaj jeseni posadijo one.

Čeprav je pomlad še daleč, naredite načrt za pomladno zasaditev že zdaj. Predlagamo, da sadite biodiverziteti prijazne rastline: medovite ter avtohtone vrste. Projekt Life Naturaviva, Biodiverziteti - umetnost življenja organizira natečaj »Biodiverziteti najbolj prijazen vrt«. S fotografijami vrta lahko sodelujete do 20. 12. 2020.

Pridelaj sam.

Hrano kupi na domači tržnici.

Kupuj sezonsko sadje in zelenjavo.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

KAKO DO MANJ ODPADKOV IN KAKO EKONOMIČNO UPORABITI, KAR NAM DA NARAVA

V letošnjem šolskem letu bo na vašem šolskem vrtu rasla **sliva**. Obrodila bo jeseni, ko se vrnete s poletnih počitnic. **Raziščite, kako slive uporabiti na različne načine!** Ne želimo, da bi zdrave slive pristale na kompostu, zato jih moramo primerno shraniti. Iz sliv delamo marmelade, kompote, sadno usnje, jih sušimo ali zamrzujemo v zamrzovalniku. Poznate še kakšen način shranjevanja živil? Odpadkov, ki bodo nastali ob predelavi, pa bodo zagotovo veseli organizmi v kompostniku in jih predelali v kakovostni humus. Tega boste prihodnje leto porabili za visoko gredo. Pa je krog sklenjen. Super, kajne?

ZA VSE ČLANICE SKUPNOSTI ŠOL

2019 VISOKA GREDA

2020 SLIVA

2021 😊

Zmanjšaj količino odpadkov.

Kompostiraj.

Nauči se varnega shranjevanja živil.

ZAKAJ?

Biodiverziteti oziroma vsa živa narava nam omogoča življenje ter nas oskrbuje s hrano, pitno vodo, kisikom, gradbenimi materiali, kurivom, zdravili, obleko.

V KUHINJI

LOKALNO PRIDELANA HRANA

Če hrano pridelamo sami ali kupujemo lokalno pridelano ter sezonsko hrano, prispevamo k ohranjanju narave. **Zakaj?** Hrana tako ne prepotuje tisoče kilometrov, posledično pa gre v zrak manj emisij.

Marko Viduka

Tekma med jabolkom in banana DOMAČE ALI EKSOTIČNO?

V Bohinju je letos potekalo prav posebno tekmovanje. No, v resnici ni potekalo in zgodba je čisto malo tudi izmišljena.

Spopad med jabolkom in banana za pokal „Naj bohinjska malica za šolsko leto 2020/2021“!

Poglejmo, kako sta se v dvoboju v kategoriji „PREHRANA – SADJE“ pomerila okroglo domače jabolko in visokorasla brazilska banana.

Uradni napovedovalec in komentator tekmovanja ju je najavil in predstavil takole:

„Najprej vam predstavljamo oba dvobojevalca, ki se merita v tej priljubljeni kategoriji. Med publiko sedijo navijači domačega sadja iz Slovenije, ki so na strani jabolka in navijači eksotičnega sadja, ki prihajajo iz tropskih dežel ter navijajo za banana. Vzdušje v obeh taborih je izjemno! Prosimo ju, da nam povesta, kako se počutita v Sloveniji?“

Banana: „Počutim se bolje kot doma v Braziliji. Tam je res huda konkurenca, tukaj pa me vsi obožujejo in mi namenijo vso pozornost. Vsi me vabijo v svoje domove in otroci so moji največji oboževalci.“

Jabolko: „Mene imajo vsi radi in sem prvak v teži kategoriji že od mladih nog. Odraščam in se staram s

številnimi generacijami zdravih ljudi in sem domače v vsaki slovenski hiši. Sem najbolj priljubljen sadež pri nas!“

Nato se je boj za prestižno lovoriko začel.

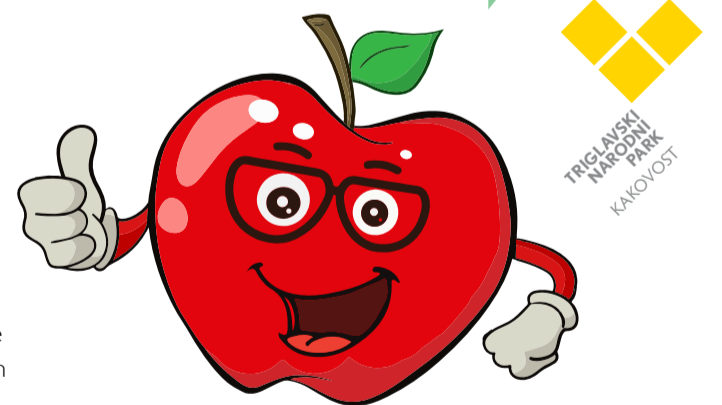
Že v *teku* si je jabolko priborilo ogromno prednost, ker je banani že na štartu spodrsnilo in se je jabolko mirno odkotalilo do prve zmage. V *plavanju* sta bila tekmovalca izenačena in nobeden ni potonil. V *metu s fračo* je jabolko letelo dlje od banane, v priljubljenem slogu *meta v daljavo* pa je banana za las premagala jabolko zaradi boljše estetske ocene vrtenja v zraku. Banana je absolutno blestela v plesnih disciplinah, ko se je napol olupila in so njeni olupki čudovito nadgrajevali njeno plesno koreografijo. Jabolko je medtem bilo deležno kritik na račun ponavljajočih se plesnih rotacij. Sledil je *boks* in jabolko je brez težav že s prvim udarcem nokavtiralo banana. Tudi v *judu* se banani ni nič bolje pisalo, čeprav je poskusila z nekaj dobrimi oprijemi.

Zanimivi dvoboj bi se sicer še nadaljeval, tudi publika se je izjemno zabavala, vendar je komisija diskvalificirala banana, ker ni imela certifikata blagovne znamke Bohinjsko oz. From Bohinj. Kasneje smo izvedeli, da je bil to verjetno le malce olepšan izgovor, saj je razlog tičal v tem, da so v telesu banane našli precej dvomljivih kemičnih snovi, ki so ji pomagale na dolgem potovanju v Slovenijo. No, kakorkoli ...

Bohinjci pač prisegajo na domače.

Kako pa vi podpirate lokalno gospodarstvo in lokalne izdelke?

Ali veš, da izdelki, ki izražajo kakovost, skrb za tradicijo in sožitje z naravo, nosijo simbol 'Znak kakovosti'.

Pri prehrani je to izjemnega pomena, saj je doma pridelana hrana kakovostnejša, sveža in bogatejša z vitamini in minerali - tako sadje kot zelenjava, ki dolgo potuje do nas, se postara že na poti in je zato tudi manj hranljiva.

Hkrati pa lokalno pridelana hrana močno zmanjša ogljični odtis in vpliv na okolje, saj zanjo ne uporabljajo dolgotrajnega transporta, torej dolgih poti.

Ali veste, da so ladje ene največjih onesnaževalk oceanov in zraka?

... In še bi lahko naštevali, koliko in kakšne prednosti ima „jabolko“ pred „banana“ ...

Zato podpiramo lokalno pridelano hrano in lokalne proizvajalce.

i

UPORABNE
INFORMACIJE
USEFUL
INFORMATION

TRIGLAVSKI
NARODNI PARK
www.tnp.si

Sledite nam

TRIGLAVSKA ZAKLADNICA

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI
Belka • Tomaž Mihelič

TRIGLAVSKI NARODNI PARK

2020/2021
letnik 3, št. 1

IZDAJATELJ
Triglavski narodni park
Triglav National Park
Ljubljanska cesta 27
4260 Bled, Slovenija
T: +386 (0)4 578 02 00
E: triglavski-narodni-park
@tnp.gov.si
www.tnp.si

ZANI
mag. Janez Rakar
direktor Triglavskega
narodnega parka

BLED, SEPTEMBER 2020

NAKLADA
15.000 izvodov

BESEDILA
Janez Bizjak
Gorazd Kutin
Ana Marija Kunstelj
Jernej Legat
Moja Pintar
Nina Rimahazi
Barbara Rozman
Moja Smolej
Marko Viduka
Aleš Zadnikar

RISBE
Invida d.o.o.
Moja Pintar

AVTOR ZEMLJEVIDA
Jaka Modic

FOTOGRAFIJE
arhiv IZ TNP
Moja Odar
Gorazd Kutin
Jožica Kašca
arhiv Julijana Trail
platforma Pixabay

LEKTURA
Jelica Žalig Grce

UREDILE
Ana Marija Kunstelj
Majda Odar
Moja Pintar

OBLIKOVANJE
Barbara Bogataj Kokalj

TISK
Medium d.o.o., Žirovnica

TRIGLAVSKI
NARODNI
PARK

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

BLIŽNJI BRATJE - prijatelji Triglavskega narodnega parka

Vlanski številki časopisa smo vam predstavili daljne prijatelje Triglavskega narodnega parka: Narodni park Kratersko jezero iz Združenih držav Amerike, Naravni rezervat Kronotski iz Rusije in Narodni park Snowdonia iz Združenega kraljestva Velike Britanije. V tokratni številki vam predstavljamo še pet bližnjih prijateljev.

1. NARAVNI PARK TAUNUS

Naravni park Taunus leži v bližini mesta Frankfurt v Nemčiji. Ime je dobil po gorski verigi Taunus, njen najvišji vrh pa je od našega Triglava skoraj 2.000 metrov nižji Groß Feldberg (881,5 m). Ta nemški prijateljski park ne leži v Alpah oziroma visokih gorah, kakor naš.

Ob podpisu partnerske listine so ob Informacijskem središču TNP Dom Trenta posadili spominsko lipo iz parka Taunus, ob desetletnici leta 1998 pa slovensko lipo ob evropski pešpoti sredi parka Taunus. Kakor v Sloveniji sta lipo in lipov list namreč tudi v deželi Hessen, kjer leži park Taunus, pomembna simbola.

2. NARODNI PARK VISOKE TURE (Hohe Tauern)

Narodni park Visoke Ture je kot Triglavski narodni park alpski park in se razteza čez tri avstrijske dežele: Koroško, Tirolsko in Salzburgsko. Park je največji od sedmih avstrijskih narodnih parkov ter največji v Vzhodnih Alpah in meri kar 1.834 km². Med najvišje vrhove sodita Veliki Klek ali Grossglockner (3798 m) in Grossvenediger (3662 m). Značilnost tega narodnega parka so ledeniki, ledeniško oblikovane doline z veličastnimi dolinskimi zaključki, številnimi slapovi in prelazi.

Gorska cesta Grossglockner je dolga 48 kilometrov, ima 36 serpentin in premaga več kot 2.500 metrov višinske razlike.

4. BIOSFERNO OBMČJE NOCKBERGE

Leta 1980 so se prebivalci območja Nockberge v Avstriji uprli, da bi tam zgradili veliko smučarsko središče ter zahtevali zaščito območja. Tako je leta 1987 deželna vlada Koroške to območje razglasila za narodni park. Leta 2012 je bil park razglašen za biosferno območje pod okriljem Unesca v velikosti 184,3 km². Biosferno območje Nockberge ima enega najboljšežnejših smrekovih gozdov, na višjih legah pa raste cemprin (*Pinus cembra*), posebna vrsta bora. Mnogi območje poznajo tudi po visokogorski cesti Nockalmstrasse, ki poteka po sredini parka in je dolga 35 km. Vsak od 52 zavojev je označen s številko in poimenovan z imenom rastline, ki raste v bližini.

Znamenita rastlina območja Nockberge je zdravilna špajka (vrsta baldrijana, *Valeriana celtica*), katere korenine so zdravilne. Domačini jo še danes uporabljajo za »knajpanje«, v svetu pa je poznana kot blagovna znamka naravne kozmetike, ki nosi njeno ime.

3. NARODNI PARK LES ECRINS

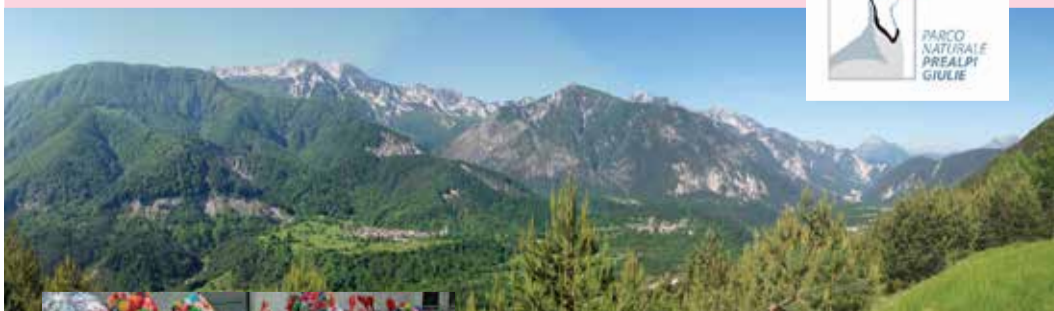
Je eden izmed desetih narodnih parkov v Franciji in leži v Zahodnih Alpah, v delu Dofinejskih Alp. Park ima več kot sto vrhov, ki presegajo višino 3000 m, 60 jezer in 40 ledenikov! Ime je dobil po najvišjem vrhu Barre des Ecrins, visokem 4102 m. Na območju parka živi ena izmed večjih populacij (povezanih skupin) gamsov v Evropi.

Ob vznožju najvišje gore Barre des Ecrins ležita Beli in Črni ledenik.

5. NARAVNI PARK JULIJSKO PREDGORJE

Leta 1996 ustanovljeni italijanski park se razprostira na približno 100 km² vzhodnega dela regije Furlanija-Juljska krajina, takoj čez mejo s Slovenijo. Park je na križišču treh biogeografskih regij (sredozemske, alpske in ilirske) in na stičišču dveh kultur (furlanske in slovenske). Od leta 2009 sta parka povezana tudi kot čezmejno območje Ekoregija Julijske Alpe. Sodelujeta pri mnogih projektih varovanja narave in si prizadevata za trajnostni (za naravo čim manj škodljiv) turizem. Ena izmed pomembnejših skupnih aktivnosti pa je zagotovo izobraževanje in povezovanje med mladimi. Otroci osnovnih šol čezmejnega območja Ekoregija Julijske Alpe se najpogosteje srečujejo na Belarjevih dnevih v Trenti, večkrat pa gredo otroci iz Biosfernega območja Julijske Alpe na obisk k vrstnikom iz Naravnega parka Julijsko predgorje.

V dolini Rezije, ki leži v parku Julijsko predgorje, govorijo slovensko rezijansko narečje. Prav posebna sta tudi njihova tradicionalna glasba in ples, ki spremljata mnoge lokalne prireditve. Za PUST, ki je zanje dela prost dan, se na ulicah prikažejo »te lipe bile maškare«.